

Een bijzondere vondst in een graf in Schaarsbergen

Net na de Tweede Wereldoorlog ligt Arnhem in puin. Huizen zijn verwoest en de Eusebiuskerk is ingestort. Mensen zijn hard aan het werk om de stad weer op te bouwen. Het klinkt misschien gek, maar voor archeologen is deze tijd ideaal. Waar vroeger overal huizen stonden, is er nu plek om in de bodem van Arnhem te zoeken naar sporen uit de geschiedenis. Op vele plekken wordt dus in de grond gegraven. Zo ook in Schaarsbergen bij Landgoed Warnsborn. Hier wordt in 1947 een grote opgraving gedaan. Verschillende heuvels worden ontdekt die vroeger als graf zijn gebruikt. Na onderzoek blijken er graven tussen te zitten van 5000 jaar oud!

Eerste bewoners van Arnhem?

Hoe lang er al mensen rond Arnhem wonen weten we niet precies. Archeologen vinden wel geregeld sporen van prehistorische mensen die in dit gebied hebben geleefd. Het oudste voorwerp dat is gevonden is een vuurstenen schraper van 70.000 jaar

oud. Dat wil zeggen dat er 70.000 jaar geleden dus mensen waren in dit gebied. Toch betekent dat niet dat Arnhem toen al een dorp was. Mensen in die tijd leven niet op één plek, maar trekken rond. Het zijn jagers-verzamelaars. Deze mensen leven van de jacht en van wat ze kunnen vinden in de bossen. De dieren die ze gedood hebben worden helemaal gebruikt. Het vlees wordt opgegeten, de botjes gebruikt als gereedschap en van de huid maken ze kleding. Om de huid helemaal schoon te krijgen, gebruiken ze een schraper. Een van die schrapers is dus 70.000 jaar later teruggevonden.

Een nieuwe ontdekking

Daarna is het heel erg lang onduidelijk of er in Arnhem mensen hebben gewoond. In 1947 wordt er bewijs ontdekt dat er vanaf het jaar 2800 voor Christus opnieuw mensen wonen in Arnhem. Er worden in 1947 namelijk zes grafheuvels afgegraven op Landgoed Warnsborn. Dat zijn heuvels van zand waar in het verleden iemand onder is begraven. De archeologen gaan op zoek naar sporen van de mensen die er begraven zijn. In de graven worden geen botten meer gevonden, maar wel eeuwenoude voorwerpen. In een van de graven wordt een vuurstenen bijl, een vuurstenen mes, een groot stuk houtskool en een aardewerken beker gevonden (zie figuur 2).

Van jagers naar boeren

Vooral de gevonden beker blijkt een heel bijzonder object. Archeologen noemen de beker ook wel standvoetbeker. Door het voetje aan de onderkant kan de beker namelijk staan. De beker heeft heel duidelijke versieringen aan de buitenkant. Dat de beker versierd is, betekent dat de makers ervan veel moeite gestoken hebben in het maken van de beker en dat ze er dus ook voorzichtig mee zijn omgegaan. Als de beker namelijk zou vallen, zou hij kapot gaan en was al het versierwerk voor niets geweest.

Bekers als de standvoetbeker horen niet bij de jagers-verzamelaars. Zij trekken veel rond en kunnen vaak maar weinig meenemen. Een aardewerken pot is groot en de jagers-verzamelaars zullen zulke

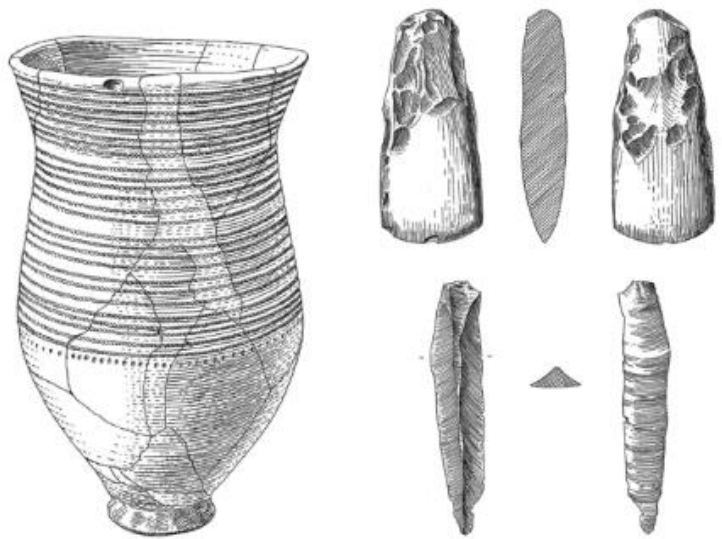

Figuur 1: De grafheuvel waarin de standvoetbeker werd gevonden. In het landschap is de heuvel amper zichtbaar. Foto: L.P. Louwe Kooijmans

voorwerpen waarschijnlijk niet meenemen als ze naar een ander gebied trekken. Als ze op iedere woonplek weer nieuwe potten moeten maken, dan versieren ze deze niet. Dat is veel te veel moeite.

Als de standvoetbeker niet gebruikt is door jagers-verzamelaars dan moet het gebruikt zijn door prehistorische boeren. Deze boeren leven wel op één plek en kunnen dus voorwerpen maken die ze lang kunnen gebruiken. Dat betekent dat zij de mogelijkheid hebben om grotere voorwerpen te versieren.

Door de standvoetbeker weten we dus dat er rond 2800 voor christus boeren leefden rond Arnhem. De bewoning van Arnhem begint dus eigenlijk vanaf deze tijd.

Figuur 2: De vondsten uit een van de grafheuvel. Links de standvoetbeker die tegenwoordig in het Erfgoedcentrum te zien is. Bron: veldrapport W. Glasbergen, 1947.